

INŽENJERSKA KOMORA CRNE GORE

OKRUGLI STO GRAĐEVINSKI PROIZVODI

ZBORNIK PREZENTACIJA

Podgorica, jun 2013.

Organizator i izdavač: INŽENJERSKA KOMORA CRNE GORE

Za izdavača: Dušan Kokić, dipl.inž.građ.

Urednik: Doc. dr Željka Radovanović, dipl.inž.građ.

Organizacioni odbor: Dušan Kokić, dipl.inž.građ.

Doc. dr Željka Radovanović, dipl.inž.građ.

Mr Željka Beljkaš, dip.inž.građ.

Adresa: Inženjerska komora Crne Gore
Bulevar Džordža Vašingtona 31
Podgorica, Crna Gora
Tel: + 382 20 228 295
e-mail: ing.komora@t-com.me
www.ingkomora.me

Tehnički urednik: Mr Željka Beljkaš, dip.inž.građ.

Stampa: „Studio MOUSE”, Podgorica

Tiraž: 150 primjeraka

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

OKRUGLI STO „Građevinski proizvodi”
Zbornik prezentacija

Organizator Inženjerska komora Crne Gore - Podgorica, 2013

ISBN 978-9940-9244-7-8
COBISS.CG-ID 23215376

PREDGOVOR

Poštovane koleginice i kolege,

Strukovna Komora građevinskih inženjera je u junu 2013. godine organizovala okrugli sto "Građevinski proizvodi" u cilju upoznavanja predstavnika građevinskih firmi, koje posjeduju licencu Inženjerske Komore Crne Gore, sa obavezama koje će imati prilikom stavljanja građevinskog proizvoda na crnogorsko ili tržište Evropske unije. Prvi korak u uspješnoj implementaciji evropskih standarda je prepoznavanje uloge i zadataka svih aktera u procesu proizvodnje, kontrole, nadzora, označavanja i distribucije građevinskih proizvoda.

Očekujemo da inženjerska struka bude aktivno uključena u sve predstojeće aktivnosti nadležnih državnih organa u procesu, složenog i kompleksnog zadatka, usklađivanja nacionalnih tehničkih propisa i standarda sa standardima Evropske unije. Jedino uz ubrzano usvajanje i primjenu evropskih standarda domaća građevinska preduzeća će biti u mogućnosti da se uspješno održe na tržištu Crne Gore i da se aktivno uključe na tržište Evropske unije.

Teme okruglog stola bile su:

- *Građevinski proizvodi i evropska regulativa. Osvrt na odredbe Nacrta zakona o građevinskim proizvodima;*
- *Građevinski proizvodi u zakonskoj regulativi Srbije. Uvođenje standarda EN 206-1 - uticaj ovog standarda na proizvođače betona;*
- *Potrebe za postojanjem nacionalnih notifikacionih tijela. CE označavanje građevinskih proizvoda;*
- *Značaj i uloga Akreditacionog tijela. Postupak akreditacije: sertifikacionih tijela, kontrolnih tijela i laboratorija;*
- *"Sistem standardizacije u Crnoj Gori. Uloga Instituta za standardizaciju CG";*
- *Usvajanje standarda iz oblasti građevinskih proizvoda. Plan rada Tehničkog komiteta za građevinske proizvode.*

Izlagači tema na okruglom stolu bili su predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva ekonomije, Instituta za standardizaciju Crne Gore, Akreditacionog tijela Crne Gore, Instituta za ispitivanje materijala IMS Srbije i Građevinskog fakulteta u Podgorici.

Nadamo se da će ovaj Zbornik prezentacija biti podsticaj članovima Komore da aktivno učestvuju u svim narednim planiranim aktivnostima.

Doc. dr Željka Radovanović, dipl.inž.građ.

SADRŽAJ

Željka Radovanović

UVOD U TEMU „GRAĐEVINSKI PROIZVODI“

1-7

Svetlana Vuksanović

**GRAĐEVINSKI PROIZVODI I EVROPSKA REGULATIVA SA OSVRTOM
NA ODREDBE PREDLOGA ZAKONA O GRAĐEVINSKIM PROIZVODIMA**

8 -22

Ksenija Janković

**GRAĐEVINSKI PROIZVODI U ZAKONSKOJ REGULATIVI SRBIJE. UVODENJE
STANDARDA EN 206-1 - UTICAJ OVOG STANDARDA NA PROIZVODAČE
BETONA;**

23 -35

Dragan Vukčević

**CE OZNAČAVANJE GRAĐEVINSKIH PROIZVODA
POTREBE ZA POSTOJANJEM CRNOGORSKIH PRIJAVLJENIH TIJELA**

36 - 43

Ranko Nikolić

AKREDITACIJA

44 - 55

Miodrag Perović

**SISTEM STANDARDIZACIJE U CRNOJ GORI
ULOGA INSTITUTA ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE**

56 - 69

Radmila Sindić-Grebović

GRAĐEVINSKI PROIZVODI ISME/TK 009

USVAJANJE STANDARDA IZ OBLASTI GRAĐEVINSKIH PROIZVODA.

**PLAN RADA TEHNIČKOG KOMITETA ZA GRAĐEVINSKE PROIZVODE ISME /TK
009**

70 - 80

Doc. dr Željka Radovanović, Građevinski fakultet Podgorica

UVOD U TEMU „GRAĐEVINSKI PROIZVODI“

Podgorica, jun 2013

1

JEDINSTVENO EVROPSKO TRŽIŠTE ZASNIVA SE NA 4 OSNOVNA PRINCIPIA SLOBODE PROTOKA: ROBA, OSOBA, USLUGA I KAPITALA.

Da bi sagradili objekat kao na slici potrebni su :

Ljudi (stručnjaci, radnici, logistika)
Mašine, oprema, materijali , vozila...

Ali prije svega potrebni su:
Znanje, Nauka
Zakoni
Propisi i standardi
Investitor

2

Važnost osiguranja kvaliteta i kontrole kvaliteta

Greške i nedostaci mogu se pojaviti u bilo kojoj fazi projekta, a naročito se često registruju u fazi građenja.

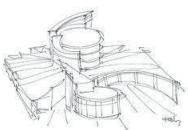
Mogu imati za posljedicu povećanje cijene objekta uslijed krupnih grešaka u fazi izvođenja, promjene projekta, kašnjenja radova i sl.

OSIGURANJE
KVALITETE I
KONTROLA
KVALITETE U SVIM
FAZAMA
PROJEKTA SU
VRLO VAŽNI

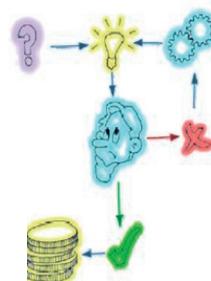
3

Tok jednog građevinskog projekta

Idejni projektat

Preliminarni projektat objekta sa specifikacijom materijala i procjenom koštanja. Nastaje nakon analize više rješenja.

Studija investicije

Analiza tržišta; Ekonomski i finansijska analiza; Finasiranje; Period povrata uloženih sredstava

Projekat

Podloge za projektovanje; Projektna dokumentacija po kojoj će se objekat izvoditi; Specifikacija za materijale, opremu, djelove i sklopove; Dokaz nosivosti, upotrebljivosti i trajnosti; Građevinska dozvola.

4

Ponuda, Tender

Javni poziv; Izrada i slanje ponuda; Izbor Izvođača; Ugovor sa Izvođačem.

Održavanje objekta

Upravljanje objekta
Upravljanje objektom;
Praćenje; Građevinski
pregled i kontrola;
Popravke.

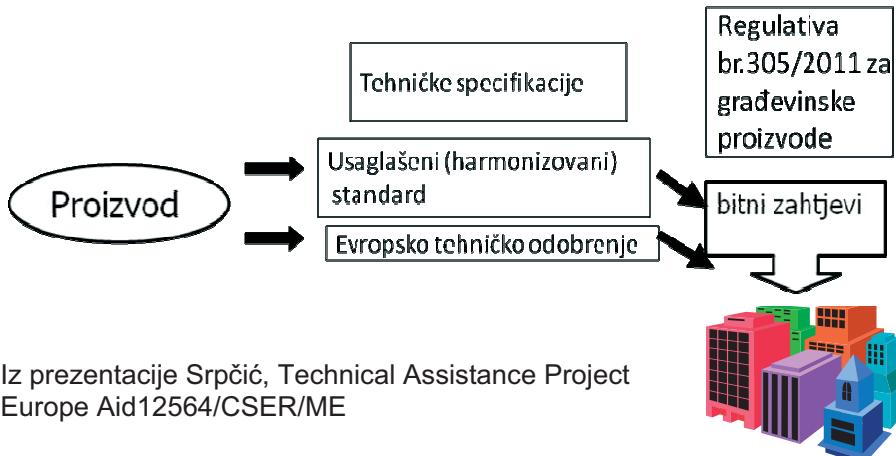
Rušenje i reciklaža

Asfalta,
Betona,
Čelika, ...

**NEOPHODNO JE OBEZBIJEDITI KVALITET I
KONTROLU U SVIM FAZAMA REALIZACIJE PROJEKTA !**

5

Primjena regulative br.305/2011 – građevinski proizvod - objekat

ŠTA SU TO GRAĐEVINSKI PROIZVODI?

“**GRAĐEVINSKI PROIZVOD** je bilo koji proizvod ili sklop proizveden i stavljen na tržište radi trajne ugradnje u građevinske rade, objekte ili njihove djelove, čija svojstva utiču na svojstva objekata s obzirom na osnovne zahtjeve za objekat.”

Citat iz Regulative br.305/2011

Bitni zahtijevi su:

1. Mehanička otpornost i stabilnost
2. Bezbjednost u slučaju požara
3. Higijena, zdravlje i životna sredina
4. Bezbjednost tokom upotrebe
5. Zaštita od buke
6. Ekonomično korišćenje energije i zadržavanje toplote
7. Održivo korišćenje prirodnih resursa

7

Zahtijevana svojstva građevinskih proizvoda i objekata definisana u grupama standarda

(Preuzeto iz “Smernica za poslovanje sa Evropskom unijom”, Beograd 2006, (3))

1. Akustička svojstva građevinskih proizvoda i objekata visokogradnje
2. Akustika
3. Adhezivi
4. Agregati
5. Aluminijum i aluminijumske legure
5. Čelične cijevi, priključci i spojevi
6. Cement i građevinski kreč
7. Keramičke pločice
8. Dimnjaci

Proizvodi koji se označavaju oznakom
CE u jenoj kući, iz brošure BSI-a

8

Zahtijevana svojstva građevinskih proizvoda i objekata definisana u grupama standarda

(Preuzeto iz "Smernica za poslovanje sa Evropskom unijom", Beograd 2006)

9. Dimnjaci
10. Beton i srodni proizvodi
11. Čelik za betonske konstrukcije
12. Bakar i bakarne legure
13. Vrata, prozori, okovi i zid zavjese
14. Trajnost drveta i proizvoda od drveta
15. Sredstva za spojeve kod cjevovoda
16. Protivpožarni i alarmni sistemi
17. Zaštita od požara u visokogradnji
18. Oprema za zaštitu od požara
19. Fiksni protivpožarni sistemi
20. Spojevi sa prirubnicom
21. Proizvodi za hidroizolaciju

9

Zahtijevana svojstva građevinskih proizvoda i objekata definisana u grupama standarda

(Preuzeto iz "Smernica za poslovanje sa Evropskom unijom", Beograd 2006)

22. Tehnologija livenja
23. Slobodnostojeći industrijski dimnjaci
24. Geosintetika
25. Staklo u građevinarstvu
26. Gips i proizvodi od gipsa
27. Zidane konstrukcije
28. Prirodni kamen
29. Boje i lakovi
30. Elementi za popločavanje i ivičnjaci
31. Plastika
32. Proizvodi od prefabrikovanog betona
33. Prefabrikovane armirane komponente od autoklavnog aerisanog betona

10

Zahtijevana svojstva građevinskih proizvoda i objekata definisana u grupama standarda

(Preuzeto iz "Smernica za poslovanje sa Evropskom unijom", Beograd 2006)

- 34. Dupli podovi
- 35. Vatrostalni proizvodi i materijali
- 36. Tekstilne i laminatne podne obloge
- 37. Oprema na putevima
- 38. Materijali u putogradnji
- 39. Proizvodi za pokrivanje krovova u neprekidnim slojevima i zidne obloge
- 40. Gumena i plastična crijeva
- 41. Sanitarna oprema
- 42. Čelik – Mehaničko ispitivanje
- 43. Čelici – Definicije i klasifikacija
- 44. Čelične cijevi i priključci
- 45. Čelične žice

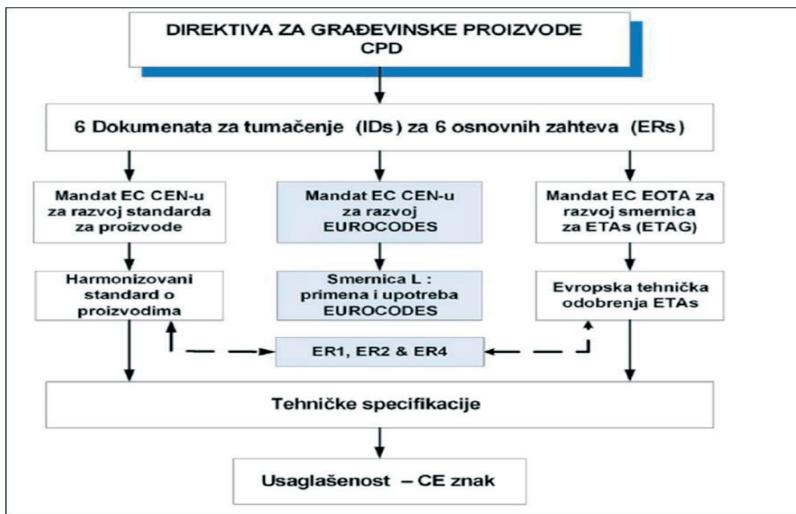
11

Zahtijevana svojstva građevinskih proizvoda i objekata definisana u grupama standarda

(Preuzeto iz "Smernica za poslovanje sa Evropskom unijom", Beograd 2006)

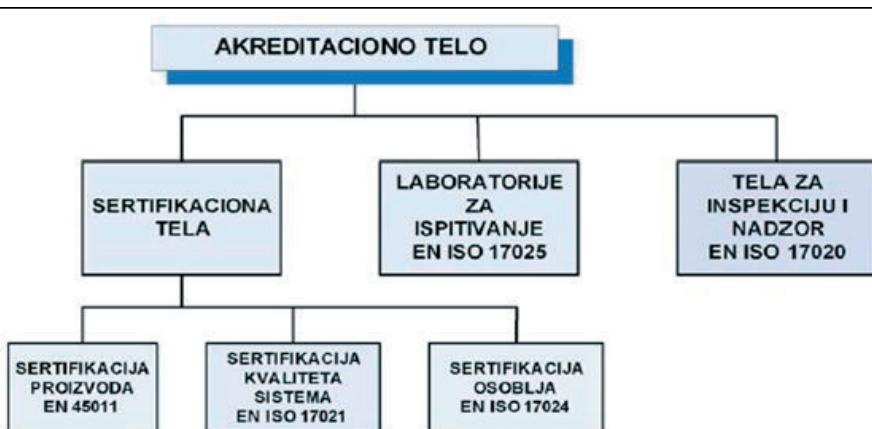
- 46. Konstrukcioni nosači
- 47. Evrokodovi za konstrukcije
- 48. Spuštene tavanice
- 49. Toplotne performanse zgrada I građevinskih komponenti
- 50. Termoizolacioni materijali I proizvodi
- 51. Drvene konstrukcije
- 52. Ventilacija u visokogradnji
- 53. Zidne obloge
- 54. Tehnologija otpadnih voda
- 55. Snabdijevanje vodom
- 56. Paneli od materijala na bazi drveta
- 57. Žica - kvalitet, mjere, tolerancije i specifična ispitivanja

12

Veza Direktive CPD, odnosno Regulative br.305/2011 i Evrokodova u ocjeni usaglašenosti proizvoda

13

Šema mehanizma akreditacije pojedinih ovlašćenih tijela

Preuzeto iz studije "Primena direktive za građevinske proizvode (cpd 1989/106/EEC) Strateško partnerstvo u realizaciji programa privrednog razvoja (IRDP) autonomne pokrajine Vojvodine i BSC ÖN Austrian Standards Institute, Novi Sad 2010

14

13

Svetlana Vuksanović, Ministarstvo održivog razvoja i turizma

GRAĐEVINSKI PROIZVODI I EVROPSKA REGULATIVA SA OSVRTOM NA ODREDBE PREDLOGA ZAKONA O GRAĐEVINSKIM PROIZVODIMA

Podgorica, jun 2013

1

- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
- Nacionalni program integracija Crne Gore u EU
- Direktiva o građevinskim proizvodima 89/106/EEC
- Direktiva 93/68/EEC
- Regulativa br.305/2011

2

RELEVANTNO ZAKONODAVSTVO EU

- Regulativa br.305/2011
- Odluke Komisije :
31994D061,31996D0580,31996D0603,31997D0571,31998D0457,32000D0147,32000D0367,32000D0553,32000D0605,32001D0671,32003D0043,32003D0424,32003D0593,32003D0629,32003D0632,32005D0403,32005D0610,32005D0823,32006D0213,32006D0600,32006D0673,32006D0751,32007D0348,32010D0081,2010D0082,32010D0083,32010D0085,32010D0737,332010D0738,32011D0232-
- Preporuka Komisije 2003/887/EK

3

- Uredbe (Regulations) direktno primjenljive u svim državama članicama EU, obavezni akti
- Direktive (Directives) zahtijevaju donošenje mjera za implementaciju na nacionalnom nivou do određenog roka. Direktive su najvažniji i najfleksibilniji zakonski instrumenti u uspostavljanju i jačanju unutrašnjeg tržišta EU
- Odluke (Decisions) obavezne samo za one kojima su upućene
- Preporuke i mišljenja (Recommendations and Opinions) neobavezni dokumenti

4

Regulativa br.305/2011(CPR) ima za cilj uvođenje jednostavnijeg, jasnijeg i efektivnijeg zakonodavstva za ostvarivanje unutrašnjeg tržišta za građevinske proizvode.

Objavljanje CPR: 4. april 2011. godine

CPR stupa na snagu: 24. april 2011. godine

Opoziv 89/106/EEC: 1. jul 2013. godine

5

REGULATIVA EU 305/2011

Objekat (građevinski radovi), u cjelini i u pojedinačnim dijelovima, mora odgovarati predviđenoj namjeni, vodeći posebno računa o zdravlju i bezbjednosti svih uključenih lica tokom čitavog životnog vijeka objekta. Pod uslovom da postoji normalno održavanje, objekat mora ispunjavati osnovne zahtjeve tokom ekonomski razumnog radnog vijeka.

6

REGULATIVA EU 305/2011

Osnovni zahtjevi za objekte su:

1. Mehanička otpornost i stabilnost;
2. Bezbjednost u slučaju požara;
3. Higijena, zdravlje i životna sredina;
4. Bezbjednost tokom upotrebe;
5. Zaštita od buke;
6. Ušteda energije i zadržavanje topote;
7. Održivo korišćenje prirodnih resursa.

7

REGULATIVA EU 305/2011

1. Mehanička otpornost i stabilnost

Objekat mora biti projektovan i izведен tako da se zbog opterećenja koje djeluje prilikom građenja i korišćenja ne dogodi sljedeće:

- (a) pad cijele ili dijela izgrađene konstrukcije;
- (b) značajne deformacije u stepenu koji nije dozvoljen;
- (c) oštećenje drugih djelova objekta ili instalacija ili ugrađene opreme koje može nastati kao posljedica značajne deformacije konstrukcije koja nosi opterećenje;
- (d) oštećenje čija je posljedica nesrazmjerna uzroku.

8

REGULATIVA EU 305/2011

2. Zaštita u slučaju požara

Objekat mora biti projektovan i izведен tako da u slučaju izbjivanja požara:

- (a) noseća konstrukcija može da izdrži opterećenje za određeni vremenski period;
- (b) bude ograničeno izbjivanje i širenje požara i dima u okviru objekta;
- (c) bude ograničeno širenje požara na okolne objekte;
- (d) da korisnici mogu napustiti objekat ili biti spašeni na drugi način;
- (e) da se sigurnost spasilačkih timova uzima u obzir.

9

REGULATIVA EU 305/2011

3. Higijena, zdravlje i životna sredina

Objekat mora biti projektovan i izведен tako da, tokom čitavog svog životnog vijeka, ne ugrožava higijenu ili zdravlje i bezbjednost radnika, korisnika ili susjeda, niti da ima pretjerano veliki uticaj, tokom cijelog svog životnog vijeka, na kvalitet životne sredine ili na klimu tokom izgradnje, korišćenja ili rušenja, posebno kao posljedica bilo čega od dolje navedenog:

- (a) ispuštanje otrovnih gasova;
- (b) emisija opasnih supstanci, isparljivih organskih jedinjenja (VOC), gasova sa efektom staklene bašte ili opasnih čestica u vazduh unutar objekta ili okolni vazduh;

10

- (c) emitovanja opasnog zračenja;
- (d) ispuštanje opasnih supstanci u podzemne vode, more, površinske vode ili zemljište;
- (e) ispuštanje opasnih supstanci u vodu za piće ili supstanci koje imaju neki drugi negativan uticaj na vodu za piće.

11

REGULATIVA EU 305/2011

4. Bezbjednost i pristupačnost pri korišćenju

Objekat mora biti projektovan i izveden tako da ne predstavlja neprihvatljive rizike od nezgoda ili štete pri službi ili radu kao što su klizanje, padanje, sudar, opekontine, strujni udari, povrede od eksplozija i provalne krađe. Pogotovo, objekat mora biti projektovan i izveden tako da se vodi računa o pristupačnosti i korišćenju od strane osoba sa invaliditetom.

5. Zaštita od buke

Objekat mora biti projektovan i izveden tako da buka, koju čuju korisnici ili susjedi, bude na nivou koji ne ugrožava njihovo zdravlje i koji im omogućava spavanje, odmor i rad u zadovoljavajućim uslovima.

12

REGULATIVA EU 305/2011

6. Ekonomično korišćenje energije i čuvanje topote

Objekat i postavljene: grijne, rashladne i ventilacione instalacije i osvjetljenje moraju biti projektovani i izvedeni tako da količina potrebne energije, koja se koristi bude mala, vodeći računa o korisnicima i klimatskim uslovima lokacije. Objekat mora biti i eneregetski efikasan, odnosno mora se koristiti što je moguće manje energije tokom njegove izgradnje i uklanjanja.

13

7. Održivo korišćenje prirodnih resursa

Objekat mora biti projektovan, izведен i srušen na takav način da se prirodni resursi koriste na održiv način, a pogotovo da se osigura sljedeće:

- (a) ponovno korišćenje ili mogućnost recikliranja objekta, njegovih materijala i djelova nakon rušenja;
- (b) trajnost objekta;
- (c) korišćenje iz objekta sirovina i sekundarnih materijala prihvatljivih sa stanovišta životne sredine.

14

REGULATIVA EU 305/2011

- Zemlje članice zadržavaju pravo da definišu "bezbjednost građevinskih radova" na svojoj teritoriji (u okviru osnovnih zahtjeva)
- Građevinski proizvodi moraju imati određena svojstva (osnovne karakteristike), kako bi projektanti/ovlašćena lica mogla potvrditi da su osnovni zahtjevi zadovoljeni.

15

REGULATIVA EU 305/2011

- Pojašnjenje značenja CE oznake;
- Uvođenje Izjave o svojstvima;
- Predviđene pojednostavljene procedure;
- Nove procedure Evropske Tehničke Ocjene (ETA);
- Specifični uslovi za notifikovana tijela;
- Specifične obaveze privrednih subjekata (uvoznika, distributera);
- Kontaktne tačke za građevinske proizvode prema uredbi 764/2008;
- Obavezna akreditacija tijela za sprovođenje ocjenjivanja svojstava i kontrole njihove pouzdanosti (prijavljena/ovlašćena tijela);
- Tržišni nadzor

16

IZJAVA O SVOJSTVIMA (IoS)

- U skladu sa hENs / EADS
- Predstavlja svojstva precizno i pouzdano
- Zemlje Članice smatraju da je IoS ispravna (tržišni nadzor)
- Dostavljeno sa svakim proizvodom (moguća dostava i elektronskim putem)

17

CE OZNAKA

- CE oznaka se mora nalaziti na onim građevinskim proizvodima za koje proizvođač ima sačinjenu izjavu o svojstvima.
- Ako izjava o svojstvima nije sačinjena od strane proizvođača, proizvod se ne smije označiti CE oznakom.
- Postavljenjem CE oznake, proizvođač ukazuje da on preuzima odgovornost za usaglašenost građevinskog proizvoda sa izjavljenim svojstvima kao i usklađenost sa svim primjenjivim zahtjevima navedenim u Regulativi EU 305/2011 i drugom relevantom usaglašenom zakonodavstvu EU koje se odnosi na postavljanje oznake.

18

- Država članica ne smije kršiti ili promijeniti, unutar svoje teritorije ili pod svojom jurisdikcijom, proizvodnju dostupnu na tržištu ili upotrebu građevinskih proizvoda koji nose CE oznaku, kada označena svojstva odgovaraju zahtjevima za takvu upotrebu u DČ.

19

REGULATIVA EU 305/2011 Sistemi ocjene i verifikacije postojanosti svojstava

	Zadaci kod ocjenjivanja performansi i postojanosti	Sistemi ocjenjivanja i verifikacije				
		1+	1	2+	3	4
Proizvođač	Fabrička kontrola proizvodnje	da	da	da	da	da
	Ispitivanje uzoraka po programu fabričkog kontrolnog ispitivanja	da	da	da	ne	ne
	Prvo ispitivanje tipa proizvoda	ne	ne	da	ne	da
Prijavljeno tijelo	Prvo ispitivanje tipa proizvoda	da	da	ne	da	ne
	Početna kontrola pogona i sustava tvorničke kontrole proizvodnje	da	da	da	ne	ne
	Nadzor, ocjena i potvrđivanje tvorničke kontrole proizvodnje	da	da	da	ne	ne
	Vanjska kontrolna ispitivanja	da	ne	ne	ne	ne

20

PRIJAVLJENA TIJELA

- Prijavljena tijela (Notified bodies = NB)
- Tri tipa prijavljenih tijela:
 - ispitne i/ili mjeriteljske laboratorije
 - kontrolne ustanove
 - sertifikaciona tijela
- Sva tijela koja učestvuju u postupku ocjene usaglašenosti (Attestation of Conformity = AoC) su ravnopravna, proizvođač može izvesti postupak u bilo kojoj zemlji članici EU
- Države članice ih prijave (notify) Evropskoj komisiji. Kako bi se unificirao rad prijavljenih tijela organizovana je Grupa prijavljenih tijela (Group of Notified Bodies = GNB)

21

TEHNIČKE SPECIFIKACIJE

Prema CPR postoje dva tipa tehničkih specifikacija:

- Usaglašeni (harmonizovani) standardi (hEN)
- Evropski dokumenti o ocjeni (European Assessment Document = EAD)
 - priprema ih Organizacija tijela za tehničko ocjenjivanje (Organisation of Technical Assessment Bodies = OTAB)
 - EAD je osnova za izradu Evropske tehničke ocjene (European Technical Assessment = ETA)

22

NACIONALNO ZAKONODAVSTVO

- Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list Crne Gore", br.51/08 od 22.08.2008., 40/11 od 22.07.2010, 34/11 od 12.07.2011).
- Pravilnici za građevinske materijale naslijedeni iz predhodne zajedničke države (SFRJ,SRJ i SCG),
- Urađen Predlog zakona o građevinskim proizvodima kojim je djelimično transponovana Regulativa EU br 305/2011;
 - Dostavljen nadležnim institucijama Vlade Crne Gore na mišljenje;
 - Dostavljen na mišljenje Evropskoj Komisiji.

23

RADNI TEKST ZAKONA O GRAĐEVINSKIM PROIZVODIMA

U smislu ovog zakona, građevinski proizvod je "bilo koji proizvod ili skup od najmanje dva zasebna dijela koja treba spojiti da bi se ugradila u objekat koji je proizveden i stavljen na tržiste radi trajne ugradnje u objekte ili njihove dijelove čija svojstva utiču na svojstva objekata s obzirom na osnovne zahtjeve za objekte".

24

OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

- Zakon ima devet poglavlja

I OSNOVNE ODREDBE (čl.1 do 11) uređuje se predmet zakona i posebni propisi koji se primjenjuju na pitanja vezana za postupke koji nijesu regulisani ovim zakonom.

II IZJAVA O SVOJSTVIMA I OZNAKA USAGLAŠENOSTI (čl.11 do 16) uređuje se sadržaj izjave o svojstvima građevinskog proizvoda, način i postupak označavanja građevinskog proizvoda i tehničko uputstvo koje prati građevinski proizvod, kao i obaveza Ministarstva o informisanju stranke o tehničkim propisima.

25

III OBAVEZE PRIVREDNIH SUBJEKATA (čl.16 do 22) uređuju se obaveze privrednih subjekata u postupku proizvodnje, prometa, uvoza i distribucije građevinskog proizvoda, i to: proizvođača, zastupnika, uvoznika i distributera.

IV DOKUMENT O OCJENI (čl.22 do 29) utvrđuje se nadležnost i uslovi za izdavanje ovlašćenja za izdavanje dokumenta o ocjeni i tehničke ocjene, način i postupak izdavanja dokumenta o ocjeni i tehničke ocjene, njihovog važenja kao i obaveze ovlašćenog tijela za izdavanje tehničke ocjene.

26

27

V OCJENA I PROVJERA POSTOJANOSTI SVOJSTAVA I TIJELA ZA OCJENU (čl.29 do 43) uređuje se postupak izdavanja ovlašćenja za postupak ocjenjivanja svojstava i provjere postojanosti građevinskog proizvoda, određuje se subjekat koji vrši postupak ocjenjivanja svojstava i provjere postojanosti građevinskog proizvoda, uslovi za tijela za ocjenu, način i postupak ocjenjivanja svojstava i provjere postojanosti građevinskog proizvoda, poništenje i oglašavanje ništavim ovlašćenja kao i operativne obaveze tijela za ocjenu, dijelovi tijela za ocjenu i podugovarači i saradanja tijela za ocjenu.

VI VAŽENJE INOSTRANE ISPRAVE I OZNAKA USAGLAŠENOSTI (čl.43 do 46) uređuje se način i postupak važenja izjave o svojstvima i oznake usaglašenosti izdatih u inostranstvu.

27

VII NADZOR (čl.46 do 54) sadrži odredbe kojima se uređuje način, postupak i mjere upravnog i inspekcijskog nadzora u oblasti proizvodnje, stavljanja u promet, distribucije i upotrebe građevinskog proizvoda.

VIII KAZNENE ODREDBE (čl.54 do 61) utvrđuje se visina kazni za prekršaje.

IX PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE (čl.61 do i sa 64) uređuje se postupak preuzimanja evropske tehničke ocjene do dana stupanja Crne Gore u Evropsku uniju i predviđa se obaveza donošenja podzakonskih akata. Članom 64 propisano je da će se ovaj zakon primjenjivati od 1. januara 2015.godine radi objezbjedenja infrastrukture za sprovođenje ovog zakon; labaratorija, kontrolnih tijela i sertifikacionih tijela, kao i donošenje tehničkih propisa u kojima će se navesti oznaka i naziv crnogorskog standarda kojim je prihvaćen usaglašeni evropski standard.

28

Za sprovodenje ovog zakona potrebno je:

- imenovanje najmanje jednog tijela (Ovlašćenog tijela) za donošenje dokumenta o ocjeni i tehničku ocjenu građevinskih proizvoda;
- osnivanje i/ili osposobljavanje institucija i edukacija kadra za poslove ocjene i provjere postojanosti svojstava građevinskog proizvoda (Tijela za ocjenu), i to:
 - sertifikacionih tijela;
 - kontrolnih tijela;
 - nezavisnih laboratorijskih tijela za vršenje ispitivanja u skladu sa evropskom regulativom;
- osposobljavanje institucija i edukacija kadra za vršenje nadzora nad proizvodnjom, stavljanjem u promet, distribucijom i upotrebom građevinskih proizvoda;
- edukacija proizvođača građevinskih proizvoda i svih učesnika u procesu.

29

Dr Ksenija Janković, Institut za ispitivanje materijala Beograd

GRAĐEVINSKI PROIZVODI U ZAKONSKOJ REGULATIVI SRBIJE. UVOĐENJE STANDARDA EN 206-1 - UTICAJ OVOG STANDARDA NA PROIZVOĐAČE BETONA

Podgorica, jun 2013

1

VAŽEĆA REGULATIVA

- Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti, Zakon o standardizaciji, Zakon o metrologiji i Zakon o akreditaciji
- Uredba o načinu sprovođenja ocjenjivanja usaglašenosti, sadržaju isprave o usaglašenosti, kao i obliku, izgledu i sadržaju znaka usaglašenosti
- Uredba o načinu imenovanja i ovlašćivanja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti
- Uredba o načinu priznavanja inostranih isprava i znakova usaglašenosti

2

VAŽEĆA (STARA) REGULATIVA ZA OCJENU USAGLASENOSTI PROIZVODA

Naredbe o obaveznom atestiranju

- Dodaci betonu
- Cement
- Betonske cijevi za kanalizaciju dužine preko 1m
- Frakcionisani kameni agregat za beton i asfalt
- Ploče iverice za opštu primjenu u građevinarstvu
- Zidovi noseći, vrata i drugi elementi za zatvaranje otvora u zidovima, Dimnjaci (otpornost prema požaru)
- Penjalice za drvene stubove i vodove
- Crijeponi od gline za prethodno polaganje, betonski crijeponi i sinterovane keramičke krovne ploče

3

BROJ IZDATIH SERTIFIKATA U PERIODU 2008.- 2012. GOD

R.br.	Proizvod/grupa	2008	2009	2010	2011	2012.
1.	frakcionisani kameni agregat za beton i asfalt	235	215	219	191	165
2.	bet cijevi za kanalizaciju >1m	4	4	2	2	1
3.	cement	93	96	92	127	145
4.	dodaci betonu	33	38	37	36	50
5.	protivpožarna vrata	2	0	2	2	-
6.	ploče iverice	41	49	51	40	45
7.	penjalice	8	4	2	2	2
8.	vijci, navrtke, podloške	3	0	0	0	4
9.	crijeponi od gline	68	41	46	39	41
10.	mineralna vuna	22	16	10	17	8
11.	paneli	5	3	2	2	1
	ukupno	514	466	463	458	462

4

VAŽEĆA (STARA) REGULATIVA ZA OCJENU USAGLAŠENOSTI PROIZVODA

Pravilnici o tehničkim zahtijevima za proizvode-ispitivanje proizvoda

- Opekarski proizvodi od gline i krečnosilikatne opeke i blokovi
- Keramičke pločice
- Keramička sanitarna oprema
- Beton i armirani beton
- Hidroizolacioni materijali

ISPITIVANJA PROIZVODA VRŠE AKREDITOVANE LABORATORIJE

5

POTPUNA IMPLEMENTACIJA EN REGULATIVE

Koraci ka potpunoj implementaciji EN regulative

- Usvajanje Uredbe (period prilagođavanja do obavezne primjene)
Uredba br. 305/2011 kojom se utvrđuju uslovi za usklađen plasman građevinskih proizvoda. Uredbom se ukida Direktiva Savjeta CPD 89/106/EEC.

U zakonodavstvo Srbije uredbu treba da implementira Ministarstvo građevinarstva i urbanizma

- Veza Uredbe i EN harmonizovanih standarda (tehnički propisi)
- Uspostavljanje FPC
- Imenovanje tijela za ocjenu usaglašenosti
- Inspeksijski nadzor

6

POTPUNA IMPLEMENTACIJA EN REGULATIVE

Proizvođači građevinskih proizvoda

- Pojedini proizvođači izvoze proizvode na EU tržište
- Proizvodi usaglašeni sa EN standardima
- Uspostavljena FPC
- Sertifikovani po SRPS ISO 9001 i drugim standardima
- Saglasno sistemu za ocjenu usaglašenosti uključena i tijela za ocjenu usaglašenosti iz zemalja EU

Proizvođači koji rade samo za domaće tržište se moraju prilagoditi novim zahtjevima.

7

POTPUNA IMPLEMENTACIJA EN REGULATIVE

EN STANDARDI

- Preko 95% standarda za građevinske proizvode Institut za standardizaciju Srbije je usvojio (na srpskom i engleskom jeziku)
- Komisije ISS (27 komisija)
 - Doprinos saradnika IMS-a
 - Doprinos saradnika/predstavnika proizvođača

8

NAREDNE AKTIVNOSTI

- Usvajanje Uredbe za građevinske proizvode
- Tehnički propisi – izrada
- Implementacija regulative u svim segmentima privrede
- Izgradnja infrastrukture za posebne oblasti:
 - Laboratorije
 - Imenovana tijela za ocjenjivanje usaglašenosti proizvoda
 - Inspeksijski nadzor

9

STANDARDI VEZANI ZA PROIZVODNJU BETONA U SRBIJI

- SRPS EN 206-1
BETON – DEO 1: Specifikacija, performanse, proizvodnja i usaglašenost
- SRPS U.M1.206
BETON – DEO 1: Specifikacija, performanse, proizvodnja i usaglašenost
 - Pravila za primjenu standarda SRPS EN 206-1

10

ZADACI PROIZVOĐAČA

- FABRIČKA KONTROLA PROIZVODNJE (FPC)
- POČETNO ISPITIVANJE TIPOA
- AUTOKONTROLNA ISPITIVANJA PREMA UTVRĐENOM PLANU

11

ZADACI SERTIFIKACIONOG TIJELA

- POČETNI NADZOR FABRIKE I FPC
- ISPITIVANJE SLUČAJNIH UZORAKA
- REDOVNI/VANREDNI NADZOR FABRIKE I FPC

NAPOMENA: Nadzor fabrike i FPC, kao i ispitivanje slučajnih uzoraka može obaviti i kontrolno tijelo u ime sertifikacionog tijela.

12

FABRIČKA KONTROLA PROIZVODNJE (FPC)

FPC-uspostavljanje i održavanje svih mjera kako bi svojstva betona bila usaglašena sa zahtijevima specifikacije:

- IZBOR MATERIJALA
- PROJEKTOVANJE BETONA
- PROIZVODNJA BETONA
- NADZOR I ISPITIVANJA
- UPOTREBA REZULTATA ISPITIVANJA KOMPONENTNIH MATERIJALA, SVIJEŽEG I OČVRSLOG BETONA I OPREME
- KONTROLA OPREME ZA TRANSPORT SVIJEŽEG BETONA KADA JE TO RELEVANTNO
- KONTROLA USAGLAŠENOSTI (ČVRSTOĆA PRI PRITISKU I OSTALA SVOJSTVA-plan uzorkovanja, kriterijumi)

13

DOKUMENTOVANOST SISTEMA FPC

- OPŠTI ZAHTIJEVI SRPS ISO 9001
 - Poslovnik o kvalitetu fabrike (ciljevi kvaliteta, organizaciona šema, način proizvodnje i kontrola kvaliteta, nadzor i ispitivanja prije, za vrijeme i nakon proizvodnje)
 - Sistem upravljanja
 - SPECIFIČNI ZAHTEVI SRPS EN 206-1
 - Kontrola procesa proizvodnje betona (kontrola sastojaka, postupci i uputstva za proizvodnju betona)
 - Mjerjenje i ispitivanje (periodični pregled i etaloniranje opreme za mjerjenje i ispitivanje)
 - Rukovanje, skladištenje i otprema (slijedljivost procesa proizvodnje betona)
- ZAPISNICI O KONTROLI PROIZVODNJE SE ČUVAJU 3god.

14

POČETNO ISPITIVANJE TIPE

- Vrši se u slučaju korišćenja novog sastava betona (prethodna ispitivanja)
- Početno ispitivanje nije neophodno ako postoji dugoročno iskustvo sa sličnim betonima
- Novi sastav betona dobijen interpolacijom ili ekstrapolacijom poznatih sastava betona koji ne prelazi 5 N/mm^2 smatra se da zadovoljava zahtijeve za početno ispitivanje

15

POČETNO ISPITIVANJE TIPE

- Proizvođač betona je odgovoran za početno ispitivanje tipa betona projektovanih svojstava
- Specifikator za beton je odgovoran za početno ispitivanje tipa betona projektovanog sastava
- Organ za standardizaciju je odgovoran za početno ispitivanje tipa za standardizovan beton projektovanog sastava

16

AUTOKONTROLNA ISPITIVANJA PREMA UTVRĐENOM PLANU

- Ispitivanja komponentnih materijala (vrste ispitivanja i njihova učestalost prema tabeli 22, SRPS EN 206-1)
- Kontrola opreme (i za proizvodnju betona i za ispitivanje betona) prema tabeli 23, SRPS EN 206-1
- Svojstva betona (konzistencija, zapreminska masa, sadržaj vazduha, temperature itd.) prema tabeli 24, SRPS EN 206-1

KONTROLA TREBA DA OBUVATI PROIZVODNJU, TRANSPORT DO TAČKE ISPORUKE I ISPORUKU.

17

POČETNI NADZOR FABRIKE I FPC

1. PREGLED DOKUMENTACIJE QMS

- Poslovnik o kvalitetu i prateće procedure (izdavanje, distribucija, čuvanje),
- Plan uzorkovanja i ispitivanja (ulazna kontrola, kontrola tokom proizvodnog procesa, završna kontrola),
- Postupanje sa neusaglašenim proizvodima, korektivne i preventivne mјere,
- Žalbe korisnika,
- Interne provjere i preispitivanje od strane rukovodstva.

18

POČETNI NADZOR FABRIKE I FPC

2. PREGLED PROIZVODNOG POGONA

- Sledljivost procesa proizvodnje, propraćena dokumentima, sa jasno definisanim odgovornostima, o toku procesa, o praćenju i održavanju proizvodne opreme,
- Pregled skladišta/deponija sastojaka (odvojenost, označenost).

19

POČETNI NADZOR FABRIKE I FPC

3. PREGLED LABORATORIJE

- Dokumentacija (procedure, uputstva, zapisi) i radni prostor,
- Metode ispitivanja (usaglašenost sa zahtijevima standarda),
- Oprema za ispitivanje (evidencija o etaloniranju i označavanje),
- Osoblje (stručnost, obučenost i stalna edukacija),
- Obrada i čuvanje rezultata ispitivanja.

4. OCJENA POČETNOG ISPITIVANJA TIPA

20

ISPITIVANJE SLUČAJNIH UZORAKA

- Sertifikaciono telo, treba da uzima kontrolne (slučajne) uzorke iz tekuće proizvodnje
- Ispitivanja mogu biti zamijenjena detaljnim pregledom proizvođačevih rezultata i nadzorom sistema fpc, u slučaju kada je proizvođačeva ispitna laboratorija akreditovana i pod nadzorom akreditacionog tela.
- Poređenje rezultata dobijenih na autokontrolnim uzorcima od strane proizvođača i rezultata ispitivanja dobijenih na slučajnim uzorcima od strane sertifikacionog tijela.

21

REDOVNI / VANREDNI NADZOR FABRIKE I FPC

REDOVNI NADZOR- DVA PUTA GODIŠNJE:

- Proizvodnja betona, postupak i učestalost uzimanja i ispitivanja uzoraka,
- Zapisi o kvalitetu,
- Rezultati ispitivanja dobijene u fabričkoj kontroli proizvodnje u periodu od poslednjeg nadzora,
- Oprema za proizvodnju i oprema za ispitivanje (održavanje i etaloniranje),
- Preduzete mjere u slučaju uočenih neusaglašenosti,
- Otpremnice i izjave o usaglašenosti, tamo gdje se to zahtijeva.

22

REDOVNI / VANREDNI NADZOR FABRIKE I FPC

VANREDNI NADZOR JE NEOPHODAN :

- Ako su uočene velike neusaglašenosti tokom redovnog nadzora (ponovni nadzor),
- Kada nije bilo proizvodnje u toku perioda dužeg od šest mjeseci,
- Kada se to zahtijeva od strane proizvođača, npr. zbog promjena u uslovima proizvodnje,
- Ako se to zahtijeva od strane sertifikacionog tijela, uz davanje dužnog opravdanja.

IZDAVANJE SERTIFIKATA

- Na osnovu pozitivne ocjene izvršenog početnog nadzora fabrike i fpc i pozitivne ocjene pregledanih izvještaja o početnom ispitivanju, sertifikaciono telo izdaje proizvođaču betona sertifikat fabričke kontrole proizvodnje.
- Nakon sprovedenih redovnih nadzora, sertifikaciono telo vrši ocjenu usaglašenosti fabričke kontrole proizvodnje sa zahtjevima standarda srps en 206-1 i na osnovu istog donosi odluku o produženju/ suspenziji/ oduzimanju sertifikata fabričke kontrole proizvodnje.

ZAKLJUČAK

Krajnji cilj je potreba da proizvođači imaju ispitane i sertifikovane proizvode, u skladu sa zahtijevima ciljnog tržišta, a do toga mogu doći samo uz jasne i nedvosmisleno definisane zakone i propise, adekvatnu proizvodnu i ispitnu opremu, edukovano i osposobljeno osoblje i kontinualnu i dokumentovanu kontrolu proizvodnje.

Dragan Vukčević, Ministarstvo ekonomije

CE OZNAČAVANJE GRAĐEVINSKIH PROIZVODA POTREBE ZA POSTOJANJEM CRNOGORSKIH PRIJAVLJENIH TIJELA

Podgorica, jun 2013

1

SADRŽAJ:

- Horizontalno zakonodavstvo
 - NLF – Novi regulativni okvir
 - Institucionalni okvir
- Postojeće stanje
- Potreba za crnogorskim prijavljenim tijelima

2

HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

NLF – Novi regulatorni okvir EU

- Regulativa 765

Uredba o zahtevima za akreditaciju i tržišni nadzor (765/2008/EZ)

- Zakon o akreditaciji (Sl. list CG, br. 54/09)
- Nacrt Zakona o nadzoru nad tržištem -NOVO
- Regulativa 764 – CE označavanje

Uredba o uzajamnom priznavanju (764/2008/EZ)

- Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti (Sl. list CG, 53/11)
- Uredba o obliku sadržaju i izgledu znaka usaglašenosti (Sl. list CG, 55/12)
- Odluka 768

Odluka o zajedničkom okviru za trgovanje proizvodima (768/2008/EZ).

3

UREDJA O ZAHTEVIMA ZA AKREDITACIJU I TRŽIŠNI NADZOR (765/2008/EZ)

- Zakon o akreditaciji (sl. list 54/09)

Uređuje oblast akreditacije kako institucionalno ATCG tako i daje osnov za međunarodno zastupanje Crne Gore u ovoj oblasti i daje osnov za prihvatanje pravila u postupku akreditacije.

- Nacrt Zakona o nadzoru nad tržištem

- Uređuje oblast tržišnog nadzora kao podskup ukupnog inspekcijskog nadzora;
- Ukida se i konačno nadzor prije stavljanja proizvoda na tržište;
- Sva isključenja iz gore navedenog stava se rješavaju kroz saradnju carinskog i organa inspekcijskog (tržišnog nadzora);
- Uvodi se zakonom Koordinaciono tijelo za tržišni nadzor (do sada su aktivnosti vršene kroz Odluku Vlade).

4

UREDJA O UZAJAMNOM PRIZNAVANJU (764/2008/EZ)

Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti (Sl. list CG, 53/11)

Znak usaglašenosti

Član 20

- (1) Znak usaglašenosti stavlja se na proizvode koji su usaglašeni sa svim tehničkim propisima koji se na njih primjenjuju, prije stavljanja proizvoda na tržište.
- (2) Znak usaglašenosti ne smije se stavljati na proizvod za koji to nije propisano, kao ni na proizvod koji nije usaglašen sa svim propisima koji se na njih odnose.
- (3) Ukoliko zbog prirode proizvoda nije moguće staviti znak usaglašenosti na proizvod ili na njegovu natpisnu pločicu, znak usaglašenosti stavlja se na ambalažu i propratne dokumente ako su propisom predviđeni.

5

UREDJA O UZAJAMNOM PRIZNAVANJU (764/2008/EZ)

Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti (Sl. list CG, 53/11)

- (4) Zabranjeno je stavljati na proizvode druge označke, znakove ili natpisne čijim bi sadržaj ili oblik mogao obmanuti treća lica da se radi o znaku usaglašenosti.
- (5) Na proizvod se mogu stavljati druge označke pod uslovom da se time ne smanjuje vidljivost i čitljivost znaka usaglašenosti.

6

UREDJA O UZAJAMNOM PRIZNAVANJU (764/2008/EZ)

Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti (Sl. list CG, 53/11)

Obavezni znaci usaglašenosti

Član 21

(1) Znaci usaglašenosti iz člana 20 stav 1 ovog zakona su:

- 1) znak "CE";
- 2) drugi znaci u skladu sa tehničkim propisima.

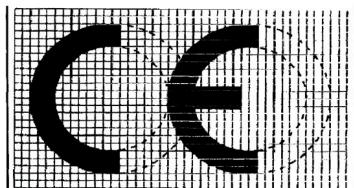
(2) Oblik, sadržaj i izgled znaka usaglašenosti iz stava 1 tačka 1 ovog člana uređuje se propisom Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

Uredba o obliku sadržaju i izgledu znaka usaglašenosti (Sl. list CG, 55/12)

7

UREDJA O OBЛИКУ САДРŽАЈУ И ИЗГЛЕДУ ЗНАКА УСАГЛАШЕНОСТИ (Sl. list CG, 55/12)

Ovom uredbom propisuje se oblik, sadržaj i izgled znaka usaglašenosti proizvoda s propisanim zahtjevima (u daljem tekstu: znak CE).

8

POSTOJEĆE STANJE

Zakonodavstvo

Donešeni samo RTO i EMC

(alternativa do donošenja propisa koji preuzimaju EU Acquis)

Uredba o načinu priznavanja isprava i znakova usaglašenosti

(Sl. list CG, 55/12)

Član 7

Izuzetno od čl. 3 do 6 ove uredbe, CE znak se direktno priznaje u Crnoj Gori ako je postavljen na proizvod u skladu sa harmonizovanim tehničkim propisom u Evropskoj uniji.

Izuzetno od čl. 3 do 6 ove uredbe, direktno se priznaje isprava o usaglašenosti ako je izdata od strane prijavljenog tijela Evropske unije, ako se harmonizovanim tehničkim propisom Evropske unije takva isprava zahtijeva.

9

PROCEDURA KADA JE U PITANJU CE ZNAK

- Izuzetno od čl. 3 do 6 ove uredbe, CE znak se direktno priznaje u Crnoj Gori ako je postavljen na proizvod u skladu sa harmonizovanim tehničkim propisom u Evropskoj uniji.
- Izuzetno od čl. 3 do 6 ove uredbe, direktno se priznaje isprava o usaglašenosti ako je izdata od strane prijavljenog tijela Evropske unije, ako se harmonizovanim tehničkim propisom Evropske unije takva isprava zahtijeva.

10

VEZA SA ZAKONOM O OPŠTOJ BEZBJEDNOSTI PROIZVODA

- (1) Ovaj zakon odnosi se na proizvode čija bezbjednost nije uređena posebnim propisima.
- (2) Ako je bezbjednost proizvoda uređena propisima iz stava 1 ovog člana, ovaj zakon primjenjuje se u pogledu rizika ili kategorija rizika koji nijesu uređeni tim propisima.

11

[**93/15/EEC Explosives for civil uses**](#)

CE mark - 4 years

Five **standard** chest freezers models –

[**2006/95/EC \(ex-73/23/EEC\) Low voltage directive**](#)

[**2000/14/EC Noise emission in the environment by equipment for use outdoors**](#)

CE mark - 8 years

12

PREGOVORI SA EU

Bilateralni skrinjing:

- Pozicija CG – obavezni CE znak bez nacionalnog
- Pozicija EU - Za crnogorsko tržište crnogorski znak usaglašenosti model Hrvatske znak "C"

Tehnički sastanak:

- Ne može obavezni CE znak

(SAMO ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE CG – DOK ZA IZVOZ OSTAJE ISTO)

- Prepoznavanje CE znaka – model Republike Slovenije
- Sve grupe proizvoda – samo administrativna prepoznavanja bez nacionalnog znaka
- Građevinski proizvodi – Zakonom se uvodi nacionalni znak?

POTREBA ZA CRNOGORSKIM PRIJAVLJENIM TIJELIMA

Tijela se prvo akredituju

Postoje različite sheme za različita tijela

- ispitne/kalibracione laboratorije
- Kontrolne kuće
- Sertifikaciona tijela za sisteme i proizvode

Onda ako postoji privatni biznis interes proizvođača i TOC onda se jave da postaju imenovana.

Kada se uđe u EU postaju prijavljena (notified bodys).

Više informacija na sajtu <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/>

Ranko Nikolić, Akreditaciono tijelo Crne Gore

AKREDITACIJA

Podgorica, jun 2013

1

ZAKONODAVNI OKVIR

Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) osnovala je Vlada Crne Gore u martu 2007. godine.

ATCG svoju djelatnost obavlja u skladu sa:

- Zakonom o akreditaciji („Sl. list CG“ br. 54/09),
- Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Sl. list RCG“ br. 21/07),
- Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore i
- Internim aktima (12 pravila i 7 procedura)

2

ZAKONODAVNI OKVIR

Opšta i interna akta usklađena su sa:

- Regulativom EC 765/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta,
- Standardom MEST EN ISO/IEC 17011:2010 – Ocjenjivanje usaglašenosti - Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti,
- Pravilima EA, ILAC i IAF

3

- ATCG je priznato kao jedino nacionalno akreditaciono tijelo (čl. 4 Zakona o akreditaciji) za obavljanje poslova akreditacije u Crnoj Gori.
- ATCG obavlja poslove akreditacije vodeći se principima nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti
- Odgovornosti i zadaci ATCG su jasno razdvojeni od odgovornosti i zadataka drugih nacionalnih organa (čl. 5 Zakona o akreditaciji, čl.5 Odluke o osnivanju i čl. 11 Statuta ATCG)
- ATCG je neprofitna organizacija(čl.4 Zakona o akreditaciji, čl.2 Odluke o osnivanju, čl.3 Statuta ATCG)
- Akreditaciono tijelo nema vlasnička prava ili druge finansijske ili upravljačke interese u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti (čl.6 Zakona o akreditaciji).

4

- ATCG nije konkurent drugim nacionalnim akreditacionim tijelima, već je poštjujući princip saradnje potpisalo sporazume sa drugim nacionalnim akreditacionim tijelima.
- Internim pravilom Q2.10 Pravila prekogranične akreditacije, propisana je politika ATCG u vezi sa prekograničnom akreditacijom koja je usklađena sa zahtjevima Regulative EC 765/2008
- Opšta akta koja regulišu poslovanje ATCG, Godišnji Program rada, Izvještaj o radu , Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije su dostupne javnosti putem web sajta (čl.7 Zakona o akreditaciji i čl. 29 Statuta ATCG)

5

RESURSI

Ljudske resurse ATCG čine:

- stalno zaposleno osoblje i
- eksterno angažovani ocjenjivači i tehnički eksperti.

Stalno zaposleno osoblje ima odgovarajuće obrazovanje, obučenost, tehničko znanje, vještine i iskustvo neophodno za vrstu i obim posla koji obavlja.

Svi zaposleni i eksterno angažovani saradnici obavezuju se na poštovanje pravila, uključujući i aspekte povjerljivosti, nezavisnosti i nepriistrasnosti. U tom smislu potpisuju i etički kodeks.

6

Nezaobilazni dio sistema akreditacije u Crnoj Gori, bolje reći stub na kome počiva kompetentnost Akreditacionog tijela Crne Gore su provjeravači.

ATCG objavljuje stalni javni poziv (konkurs) za provjeravače (ocjenjivači i eksperti) koji se nalazi na sajtu ATCG (www.atcg.co.me).

U registru ATCG ocjenjivača trenutno je upisano 9 vodećih ocjenjivača, 17 tehničkih ocjenjivača i 17 tehničkih eksperata (od kojih su neki iz zemalja okruženja).

U slučajevima potrebe razvoja nove akreditacione šeme, ATCG može uključiti ocjenjivače i eksperte iz nacionalnih akreditacionih tijela potpisnika bilateralnog sporazuma, potpisnika MLA ili MRA sa Evropskom organizacijom za akreditaciju (EA) ili sa Međunarodnim forumom za akreditaciju (IAF) ili sa Međunarodnom kooperacijom akreditovanih laboratorijskih tijela (ILAC).

7

REGISTAR AKREDITOVANIH TIJELA ZA OCJENU USAGLAŠENOSTI

U registru Akreditacionog tijela Crne Gore nalazi se 19 tijela za ocjenu usaglašenosti od kojih su:

- 14 laboratorijskih tijela za ispitivanje ,
- 1 laboratorijsko tijelo za kalibraciju,
- 3 kontrolna tijela i
- 1 sertifikaciono tijelo.

Da se akreditacija sve više prepoznaje u Crnoj Gori kao mjera uspostavljanja povjerenja na tržištu, pokazuje sve veći broj zainteresovanih za akreditaciju (iz oblasti: fizičko-hemijska, mikrobiološka ispitivanja maslinovog ulja, vina, forenzička ispitivanja, sertifikacija sistema menadžmenta, ispitivanja buke, kalibracija vaga, termometara, temperature, mase, pritiska,...).

8

SARADNJA NA NACIONALNOM NIVOU

- ATCG aktivno učestvuje u pripremi nacionalnog tehničkog zakonodavstva i nadležnim institucijama dostavlja potrebne informacije o sistemu akreditacije i akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti.
- U narednom periodu očekuje se intenziviranje saradnje sa nadležnim institucijama Vlade Crne Gore u postupku harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU.
- ATCG održava efikasnu saradnju sa Privrednom komorom Crne Gore i institucijama Infrastrukture kvaliteta: Zavodom za metrologiju Crne Gore, Institutom za standardizaciju Crne Gore.

9

SARADNJA SA EA

- Ugovorni odnos ATCG sa EA (novembar 2008)
- Domaćin 26 Generalne Skupštine EA (novembar 2010. u Budvi)
- Na 28. Generalnoj Skupštini EA, održanoj 23.-24. novembra 2011. godine u Varšavi (Poljska), ATCG je promovisan u Punopravnog člana Evropske Kooperacije za Akreditaciju (EA).

SARADNJA SA ILAC

- Pridruženi član Međunarodne kooperacije za akreditaciju laboratorija - ILAC (april 2009. godine).

10

SARADNJA NA REGIONALNOM NIVOU

ATCG uspostavilo je bilateralne sporazume o saradnji u oblasti akreditacije sa Akreditacionim telom Srbije (ATS), Direktoratom za akreditaciju Albanije (DA), Institutom za akreditaciju Republike Makedonije (IARM), Institutom za akreditiranje Bosne i Hercegovine (BATA), Hrvatskom agencijom za akreditaciju (HAA).

11

CILJEVI ATCG U NAREDNOM PERIODU

- Potpisivanje EA MLA
- Punopravno članstvo u ILAC i IAF, potpisivanje MRA
- Intenziviranje saradnje sa nacionalnim organima i svim zainteresovanim stranama (Ministarstva Vlade Crne Gore, nadzor nad tržištem, Carine..) Preduslov za nastavak uspješnog razvoja nacionalnog akreditacionog tijela je dalja podrška osnivača Vlade Crne Gore. Zadatak nacionalnih akreditacionih tijela je, zapravo i dalji nastavak ispunjavnja obaveza datih u Uredbi 765/2008 (poput jasne razdvojenosti obaveza i nadležnosti nacionalnih akreditacionih tijela od ostalih državnih organa, nezavisnost i nepristrasnost..)

12

CILJEVI ATCG U NAREDNOM PERIODU

- Aktivno učešće u radu međunarodnih i evropskih asocijacija za akreditaciju i stalno unapređenje saradnje sa akreditacionim tijelima u regionu, radi potpune harmonizacije postupka akreditacije.

13

ZNAČAJ USPOSTAVLJENOG SISTEMA AKREDITACIJE U CRNOJ GORI

- Potvrđivanje kompetentnosti tijela za ocjenjivanje usaglašenosti predstavlja osnov za uspostavljanje i održavanje povjerenja u rezultate njihovog rada, kao i cjelokupnog sistema ocjenjivanja, ispunjenosti specificiranih zahtjeva ispitivanjem, kontrolisanjem i sertifikacijom.
- Pravila, procedure i menadžment za sprovođenje ocjenjivanja usaglašenosti zasnivaju se na harmonizovanim kriterijumima definisanim u međunarodnim standardima (serije ISO/IEC 17000, EN 45000,...) i uputstvima međunarodnih i regionalnih organizacija za akreditaciju (ILAC, IAF, EA,...) obezbjeđujući ekvivalentnost rezultata kako na nacionalnom tako i na globalnom nivou.

14

- Akreditacija, kao harmonizovani postupak (ISO/IEC17011) predstavlja efikasan način potvrđivanja i praćenja kompetentnosti tijela za ocjenjivanje usaglašenosti od strane nezavisne i nepristrasne institucije koju predstavlja nacionalno akreditaciono tijelo.

15

POSTUPAK AKREDITACIJE

- Informisanje o postupku akreditacije i podnošenje zahtjeva za akreditaciju
 - Podnošenje zahtjeva za akreditaciju
 - Dokumenta za otpočinjanje postupka akreditacije
- Preispitivanje zahtjeva za akreditaciju
 - Razmatranje prijave za akreditaciju
 - Ugovaranje
 - Preliminarna posjeta
- Priprema za ocjenjivanje

16

POSTUPAK AKREDITACIJE

- Ocjenjivanje
 - Pregled dokumentacije
 - Ocjenjivanje na licu mesta
 - Otklanjanje eventualnih neusaglašenosti

- Dodjela akreditacije
 - Odluka o akreditaciji
 - Sertifikat o akreditaciji

17

EVROPSKA LEGISLATIVA – PROMOCIJA AKREDITACIJE

- Nova legislativa EU, objavljena je u Službenom glasniku Evropske Unije (Official Journal of the European Union L 218 Volume 51, 13.08.2008) i po prvi put uspostavlja opšti pravni okvir za slobodno kretanje roba na jedinstvenom tržištu EU, jačajući poverenje u kvalitet ocjenjivanja usaglašenosti proizvoda i jasno određujući ulogu akreditacije.

- Uredba 765 /2008 kojom se utvrđuju zahtjevi za akreditaciju i tržišni nadzor u vezi sa stavljanjem proizvoda na tržiste sadrži odredbe o tržisnom nadzoru, akreditaciji i kontroli proizvoda koji ulaze u EU. Iako ne bas potpuno iste, nove odredbe donose zahtjeve za tržisni nadzor u skladu sa Novim prisupom koje su konzistentne zahtjevima u DIREKTIVI O OPSTOJ BEZBJEDNOSTI PROIZVODA

18

EVROPSKA LEGISLATIVA – PROMOCIJA AKREDITACIJE

- Savjet EU u svojoj Odluci br. 768/2008 prepoznaće da: Ovlašćena tijela koja mogu da dokažu svoju usaglašenost sa harmonizovanim standardima serije EN 45000, podnošenjem rješenja o akreditaciji ili sa nekim drugim objektivnim dokazom su po pretpostavci usaglašeni sa zahtjevima direktiva.
- Države članice koje ovlaštene tijela koja nijesu prethodno akreditovana moraju da pruže objektivne dokaze na osnovu čega su utvrđile njihovu kompetentnost. Treba, takođe, naglasiti da do sada takvog pokušaja da se akreditacija zamjeni nekim pouzdanijim instrumentom nije bilo.

19

ULOGA AKREDITACIONOG TIJELA U OBLASTI GRAĐEVINARSTVA

- Analizom EU direktiva iz oblasti građevinarstva (EU Direktiva za građevinske proizvode CPD) 89/106/EEZ, EU Direktiva o energetskoj efikasnosti EU direktive o otpadu, Direktiva 2006/123/EU o uslugama na unutrašnjem tržištu) kao i analizom EU tehničkih regulativa i standarda u oblasti građevinarstva (Eurokodovi – Evropska pravila za projektovanje konstrukcija, Tehnička regulativa iz oblasti geotehnike Tehnička regulativa u oblasti niskogradnje i Tehnička regulativa u oblasti hidrogradnje, vodovoda i kanalizacije), konstatovano je da su u njima utvrđeni tzv. bitni zahtjevi koje proizvod mora da ispunji da bi se mogao staviti na tržište EU.

20

ULOGA AKREDITACIONOG TIJELA U OBLASTI GRAĐEVINARSTVA

- Bitne zahtjeve je, najlakše ispuniti primjenom harmonizovanih standarda. a provjera usaglašenosti sa standardima, odnosno utvrđivanje kompetentnosti tijela za ocjenu usaglašenosti je izvorna djelatnost ATCG.
- Dokaz da je Akreditaciono tijelo i do sada bilo u funkciji prioritetnih pravaca djelovanja u okviru strateškog opredjeljenja Crne Gore u oblasti građevinarstva (veza sa Direktivom CPD 89/106/EEC) je i činjenica da su u registru akreditovanih laboratorija već pet godina upisane 3 koje u svom obimu akreditacije imaju ispitivanje građevinskih materijala :

21

- A.D Zavod za građevinske materijale, geotehniku i hemijske analize, Laboratorija za građevinska, geomehanička i hemijska ispitivanja Nikšić (Fizičko-mehanička ispitivanja kamena, kamenog agregata, cementa, betona, betonskih ivičnjaka, betonskih prefabrikata, betonskog bloka, proizvoda od gline, bitumena i asfalta; Hemijska ispitivanja cementa, betonskih ivičnjaka, proizvoda od gline, asfalta i tla,Geomehanička ispitivanja tla).
- "ABG TEST" – d.o.o. , Podgorica (Fizičko-mehanička ispitivanja kamena, betona, bitumena i asfalta)
- Institut za crnu metalurgiju A.D. Nikšić, Sektor za laboratorijska i tehnička ispitivanja (Ispitivanje građevinskih materijala i geomehanička ispitivanja tla).

22

ZAKLJUČAK

S obzirom na činjenicu da su dalji pravci djelovanja u okviru strateškog opredjeljenja obezbjeđenje akreditovanih tijela za kontrolu kvaliteta (veza Eurokodova sa Direktivom CPD 89/106/EEC), utvrđivanje sistema podstajnih mjera građevinskim firmama za uvođenje sertifikovanih sistema upravljanja kvalitetom i uvođenje sistema za proizvode obezbjeđenje zakonodavstva za slobodno kretanje roba, povećanje konkurentnosti i lakši pristup tržištu EU, osnivanje dinamičke laboratorije za modelska ispitivanja konstrukcija na dejstva zemljotresa, nije teško zaključiti da je uloga akreditacije sve značajnija u ovoj oblasti.

23

ZAKLJUČAK

Na tom putu smo, dakle, na zajedničkom zadatku jačanja infrastrukture kvaliteta u našoj državi, s jedne strane kroz intenzivniji rad resornih ministarstava na donošenju tehničkih propisa za proizvode , harmonizovanih standarda, sektorskih zakona i podzakonskih propisa, u kojima će akreditacija biti prepoznata kao preduslov za ovlašćivanje, i s druge strane kroz jačanje sistema akreditacije, nove aplikacije za akreditaciju i proširivanje obima postojećih akreditovanih organizacija prema transponovanim tehničkim regulativama.

24

Mr Miodrag Perović, Institut za standardizaciju Crne Gore

SISTEM STANDARDIZACIJE U CRNOJ GORI ULOGA INSTITUTA ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

Podgorica, jun 2013

1

O ČEMU ĆE BITI RIJEČI?

- Značaj standardizacije za CG
- ISME, sistem standardizacije
- Značaj uključivanja zainteresovanih strana u proces standardizacije
- Modeli saradnje sa ISME
- Stručna tijela i standardi na evropskom i nacionalnom nivou u oblasti građevinskih proizvoda

2

Međunarodna zajednica i EU prepoznaju standardizaciju kao jedan od preduslova za uključivanje u međunarodne i evropske integracione tokove i osnovu za obezbeđivanje slobodnog kretanja roba i usluga.

- Dobrovoljni standardi predstavljaju jednu od osnova za uspostavljanje unutrašnjeg tržišta EU. Primjetan je trend da se dobrovoljni standardi sve više koriste u oblastima javne politike kao što su bezbjednost, zaštita životne sredine i održivi razvoj
- April 2007 – Vlada Crne Gore osnovala Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) kao samostalnu neprofitnu organizaciju, koja se na nacionalnom nivou bavi poslovima standardizacije.

3

ŠTA JE PRIMARNA DJELATNOST INSTITUTA?

- Razvoj, donošenje i objavljivanje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- Obezbeđuje dostupnost i vrši prodaju standarda i srodnih dokumenata;
- Promoviše primjenu crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- Uspostavlja infrastrukturu stručnih tijela za obavljanje poslova crnogorske standardizacije;
- Daje osnovu za izradu tehničkih propisa;
- Predstavlja i zastupa interese Crne Gore u oblasti standardizacije u regionalnim, evropskim i međunarodnim organizacijama i tijelima za standardizaciju;
- Obezbeđuje i koordinira učešće crnogorskih predstavnika u radu međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju...

4

MISIJA I VIZIJA

Zastupajući interese svih zainteresovanih strana, Institut uspostavlja, održava i razvija sistem standardizacije u Crnoj Gori poštujući zahtjeve i preporuke međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju. Na taj način Institut:

- Doprinosi bezbjednosti i sigurnosti građana;
- Doprinosi kvalitetu i konkurentnosti crnogorske privrede;
- Olakšava plasman crnogorskih proizvoda na međunarodno tržište;
- Aktivno učestvuje u ispunjavanju obaveza koje proističu iz zahtjeva Sporazuma o tehničkim preprekama trgovini Svjetske trgovinske organizacije (STO/TBT);
- Doprinosi ispunjavanju obaveza koje proističu iz zahtjeva za članstvo Crne Gore u EU.

5

SARADNJA

- ISME je aktivan učesnik međunarodne i evropske standardizacije.
- Članstvom u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, Institut osigurava trajnu dostupnost međunarodnih i evropskih standarda u Crnoj Gori i pravo na njihovo usvajanje na nacionalnom nivou, kao i pravo učešća crnogorskih predstavnika u izradi međunarodnih i evropskih standarda.
- ISME ostvario članstvo u: ISO, IEC, CEN i CENELEC.
- Znanje i iskustvo stečeno na forumima o vodećim trendovima u dijelu razvoja standarda na regionalnom i međunarodnom nivou od izuzetnog značaja za unapređenje nacionalnog razvoja.

6

SISTEM STANDARDIZACIJE U CRNOJ GORI: MREŽA KOJA JE POVEZANA SA OSTALIM MREŽAMA

Privreda i društvo Crne Gore

SISTEM STANDARDIZACIJE

Zainteresovane strane u sistemu standardizacije su:

- **Privredni subjekti:**
 - Korporacije
 - Mala i srednja preduzeća
 - Mikro preduzeća, preduzetnici ...
- **Vlada – ministarstva, agencije, uprave...**
- **Društvo:**
 - Vanprivredni subjekti
 - Potrošači
 - Naučno-obrazovne institucije
 - NVO
 - Sindikati...

ČLANSTVO INSTITUTA ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) je na osnovu dosadašnjeg rada ostvario članstvo u:

"Correspondent member", jul 2007

"Associate member", januar 2009

"Affiliate member", jul 2008

"Affiliate member", jul 2009

9

MODELI SARADNJE SA ISME

Članstvo u ISME:

- Dobrovoljno
- Pravno ili fizičko lice (državljanin CG)
- Članarina zavisi od broja zaposlenih/vrste djelatnosti
- Posredno ili neposredno učešće u upravnim organima ISME
- Popust pri kupovini MEST (20%), i dr.

10

MODELI SARADNJE SA ISME

Članstvo u stručnim tijelima ISME:

Članstvo u stručnim tijelima Instituta koja se bave izradom standarda

- Tehnički komiteti (TK) i Ad-hoc grupe (AG)
- dobrovoljno članstvo
- TK /AG donosi odluke na bazi konsenzusa članova
- članovi imaju mogućnost pristupa radnim dokumentima;
- mogućnost iznošenja mišljenja,
- davanja predloga i odlučivanja o dokumentima;
- mogućnost praćenja rada i učešća u radu korespondentnih stručnih tijela međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju i dr.

11

MODELI SARADNJE SA ISME

Javna rasprava o nacrtima MEST:

Zainteresovani mogu slati svoje komentare i predloge u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda koji su objavljeni na javnu raspravu

- Nacrti crnogorskih standarda koje su pripremila stručna tijela Instituta objavljaju se na javnu raspravu na period od 60 dana od dana objavljivanja
- Nakon završetka javne rasprave komentari se sakupljaju i dostavljaju nadležnom stručnom tijelu Instituta na razmatranje i dalje procesuiranje

12

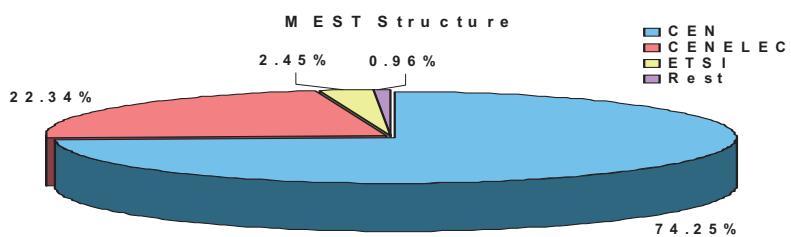
ISME U BROJEVIMA

Institut raspolaže sa ukupno oko 9.560 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Od tog broja, 74,25% je identično sa standardima CEN, 22,34% sa standardima CENELEC, dok je oko 2,45% identično sa ETSI standardima. Preostali dio (0,96%) čine dva nacionalna i međunarodni (ISO, IEC) standardi.

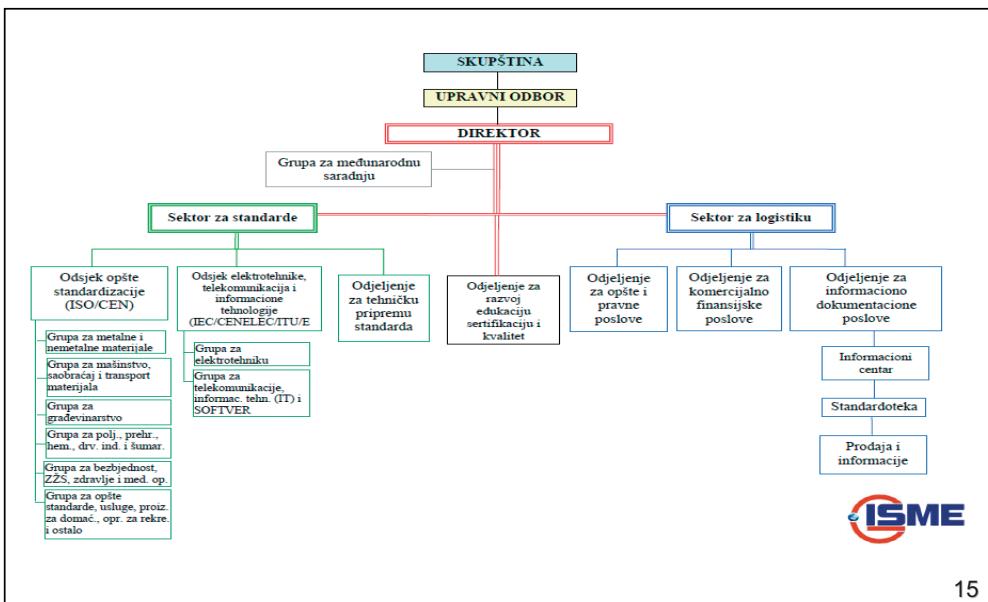
13

ISME U BROJEVIMA

Institut u kontinuitetu usvaja evropske i međunarodne standarde i srodnja dokumenta na nacionalnom nivou. Isto se odnosi i na harmonizovane standarde čime se pruža direktna podrška transponovanju direktiva EU. ISME trenutno raspolaže sa 2.964 harmonizovanih MEST.

14

15

Legislativom je ISME prepoznat kao jedino nacionalno tijelo za standardizaciju koje se bavi poslovima standardizacije u oblasti koje pokrivaju CEN/CENELEC, ISO i IEC.

Djelatnost ISME obavlja se u skladu sa zakonom, odlukom o osnivanju, opštim aktima Instituta (Statut) i Internim pravilima standardizacije koja su usklađena sa pravilima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju kao i Kodeksom dobre prakse STO.

16

INTERNA PRAVILA STANDARDIZACIJE (ISME IPS):

- ISME IPS 1: Osnivanje i rad stručnih tijela Instituta
- ISME IPS 2: Vrste dokumenata i njihovo označavanje
- ISME IPS 3: Razvoj izvornih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata
- ISME IPS 4: Učešće u radu evropskih organizacija za standardizaciju na razvoju evropskih standarda i srodnih dokumenata i prihvatanje evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalni nivo.

17

INTERNA PRAVILA STANDARDIZACIJE (ISME IPS):

- ISME IPS 5: Učešće u radu međunarodnih organizacija za standardizaciju na razvoju međunarodnih standarda i srodnih dokumenata i prihvatanje međunarodnih standarda i srodnih dokumenata na nacionalni nivo
- ISME IPS 6: Opšta pravila za strukturiranje i uobličavanje dokumenata.
- Zahtjevi Direktive 98/34/EC koja je dopunjena Direktivom 98/48/EC su inkorporirani u ISME IPS.

18

OSNOVANO 12 AKTIVNIH TK

ISME/TK 001: NAFTA I NAFTNI DERIVATI

ISME/TK 002: EUROKODOVI

ISME/TK 003: PREHRAMBENI PROIZVODI

ISME/TK E 004: SISTEMI UPRAVLJANJA ENERGIJOM I ENERGETSKA
EFIKASNOST

ISME/TK 005: UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA

ISME/TK E 006: ELEKTROENERGETIKA

19

OSNOVANO 12 AKTIVNIH TK

ISME/TK 007: DRUŠTVENA ODGOVORNOST

ISME/TK 008: OPREMA POD PRITISKOM

ISME/TK 009: GRAĐEVINSKI PROIZVODI

ISME/TK 010: ŽIVOTNA SREDINA I SISTEMI UPRAVLJANJA ZAŠТИROM
ŽIVOTNE SREDINE

ISME/TK 011: TURIZAM I SRODNE USLUGE

ISME/TK 012: SREDSTVA I UREĐAJI ZA SKLADIŠTENJE I TRANSPORT

20

U martu 2013 god. osnovan je ISME/TK 009: Građevinski proizvodi

Područje rada TK:

Standardizacija u oblasti građevinskih proizvoda:

- terminologija,
- tehnologija i ispitivanje materijala,
- projektovanje i ispitivanje građevinskih proizvoda

21

GRAĐEVINSKI PROIZVODI - ISO I CEN tehnički komiteti-

CEN/TC	ISO/TC	Naziv evropskog tehničkog komiteta CEN/TC	Broj stand. Projekti EN	Broj MEST Standara
CEN/TC 104	ISO/TC 71	Concrete and related products	167	154
CEN/TC 154		Aggregates	63	49
CEN/TC 177		Prefabricated reinforced components of autoclaved aerated concrete or light-weight aggregate concrete with open structure	27	23
CEN/TC 229		Precast concrete products	52	45

22

CEN/TC 51	ISO/TC 74 ISO/TC 77	Cement and building limes	33	25
CEN/TC 241	ISO/TC 152	Gypsum and gypsum based products	29	24
CEN/TC 178		Paving units and kerbs	11	7
CEN/TC 125	ISO/TC 179 ISO/TC 196	Masonry	85	59
CEN/TC 246		Natural stones	51	45
CEN/TC 129	ISO/TC 160	Glass in building	73	65
CEN/TC 33	ISO/TC 162	Doors, windows, shutters, building hardware and curtain walling	178	112

23

CEN/TC 67	ISO/TC 189	Ceramic tiles	37	31
CEN/TC 99		Wallcoverings	14	9
CEN/TC 134	ISO/TC 219	Resilient, textile and laminate floor coverings	105	90
CEN/TC 128		Roof covering products for discontinuous laying and products for wall cladding	42	42
CEN/TC 361		Project Committee - Polymer modified bituminous thick coatings for waterproofing	9	3
CEN/TC 349	ISO/TC 142 ISO/TC 144	Sealants for joints in building construction	8	7
CEN/TC 88	ISO/TC 163	Thermal insulating materials and products	104	64

24

CEN/TC 227		Road materials	174	138
CEN/TC 254		Flexible sheets for waterproofing	61	53
CEN/TC 163		Sanitary appliances	31	29
CEN/TC 314		Mastic asphalt for waterproofing	1	
CEN/TC 189	ISO/TC 221	Geosynthetics	86	24
CEN/TC 336		Bituminous binders	63	38

25

PREUZETI HARMONIZOVANI EN STANDARDI

Institut za standardizaciju Crne Gore je, od početka 2008. godine, dao prioritet poslovima usvajanja tzv. harmonizovanih evropskih standarda, dajući poseban akcenat direktivi Novog pristupa o građevinskim proizvodima "Construction products"- 89/106EEC.

Kons. verzija direktive	Naziv direktive	Proc. udio. (%)
<u>89/106/EEC</u>	Građevinski proizvodi	99.50

ZAKLJUČAK

- Afirmativan odnos zainteresovanih strana prema standardizaciji i implementaciji standarda, pozitivno će se odraziti na sveukupan progres standardizacije u oblasti građevinarstva u Crnoj Gori.
- Razvoj standardizacije omogućava ispunjavanje obaveza koji proističu iz procesa harmonizacije sa Evropskom unijom.
- Učešće u procesu standardizacije i primjena standarda omogućava stvaranje novog poslovnog ambijenta koji osigurava uspješno poslovanje i konkurentnost crnogorske privrede, odnosno olakšan plasman crnogorskih proizvoda na evropsko i druga tržišta.

Doc. dr Radmila Sindić Grebović, Građevinski fakultet Podgorica

**Građevinski proizvodi
ISME/TK 009**

**(Usvajanje standarda iz oblasti građevinskih proizvoda.
Plan rada Tehničkog komiteta za građevinske proizvode
ISME /TK 009)**

Podgorica, jun 2013

1

SADRŽAJ:

- Značaj usvajanja standarda za građevinske proizvode
- Uloga Tehničkog komiteta ISME/TK 009
- Osnivanje i dosadašnji rad ISME/TK 009
- Korespondentna CEN i ISO tijela – izbor tijela za praćenje
- Okvirni pregled stanja usvojenih standarda po oblastima (TC)
- Plan rada ISME/TK 009 za 2013-2014
- Zaključci

2

ZNAČAJ STANDARDIZACIJE IZ OBLASTI GRAĐEVINSKIH PROIZVODA ZA GRAĐEVINSKU DJELATNOST

- Osnovni zahtjevi za građevinu definisani su u:
 - Construction Products Directive (89/106/EEC)
 - Construction Products Regulation (CPR-305/2011)
- Značaj uvođenja standarda iz oblasti građevinskih proizvoda se ogleda u činjenici da je ispunjenje osnovnih zahtjeva za građevinu dovedeno direktno u vezu sa kvalitetom građevinskih proizvoda koji se ugrađuju u nju.

3

Bitni zahtjevi za građevinu

Direktiva 89/106/EEC

	Bitni zahtjevi za građevinu, Direktiva 89/106/EEC
1	Mehanička otpornost i stabilnost
2	Bezbjednost u slučaju požara
3	Higijena, zdravlje i zaštita životne sredine
4	Bezbjednost tokom upotrebe
5	Zaštita od buke
6	Ušteda energije i zadržavanje toplote

4

Osnovni zahtjevi za građevinu

Construction Products Regulation CPR-305/2011

	Osnovni zahtjevi za građevinu prema CPR-305/2011
1	Mehanička otpornost i stabilnost
2	Bezbjednost u slučaju požara
3	Higijena, zdravlje i zaštita životne sredine
4	Bezbjednost tokom upotrebe
5	Zaštita od buke
6	Ušteda energije i zadržavanje toplote
7	Održiva upotreba prirodnih resursa

5

ULOGA ISME/TK 009 I DOPRINOS STANDARDIZACIJI ZA OBLAST GRAĐEVINSKIH PROIZVODA

- Ostvaruje vezu između građevinske struke i Instituta za standardizaciju.
- Obezbeđuje protok informacija o procesu standardizacije.
- Utiče na proces usvajanja standarda, donošenje nacionalnih aneksa, prevode standarda.
- Omogućava zastupanje interesa proizvođača i korisnika građevinskih proizvoda u procesu standardizacije.

6

OSNIVANJE I DOSADAŠNJI RAD ISME/TK 009

- Osnivanje ISME/TK 009 – mart 2013.godine.
- Izvršen izbor korespondentnih evropskih tijela (komiteta).
- Izrađen predlog plana za usvajanje standarda za 2013. godinu i prevode naziva.
- Izrađen predlog plana rada – standarda za usvajanje u 2014. godini.

7

CEN I ISO TIJELA ČIJI RAD PRATI ISME/TK 009

- CEN/TC 33 (ISO/TC 162) - Doors, windows, shutters, building hardware and curtain walling
- CEN/TC 51 (ISO/TC 74, ISO/TC 77)- Cement and building limes
- CEN/TC 88 (ISO/TC 163) - Thermal insulating materials and products
- CEN/TC 104 (ISO/TC 71) - Concrete and related products
- CEN/TC 125 (ISO/TC 179, ISO/TC 196) – Masonry
- CEN/TC 154 - Aggregates

8

CEN I ISO TIJELA ČIJI RAD PRATI ISME/TK 009

- CEN/TC 178 - Paving units and kerbs
- CEN/TC 227 - Road materials
- CEN/TC 229 - Precast concrete products
- CEN/TC 241 (ISO/TC 152) - Gypsum and gypsum based products
- CEN/TC 246 - Natural stones
- CEN/TC 336 - Bituminous binders
- ECI SS/TC 103 - Structural steels other than reinforcements

9

CEN/TC WORK PROGRAMMES UNDER THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE/CONSTRUCTION PRODUCTS REGULATION

CEN/TC 33	<u>Doors, windows, shutters, building hardware and curtain walling</u>
CEN/TC 38	<u>Durability of wood and derived materials</u>
CEN/TC 46	<u>Oil stoves</u>
CEN/TC 50	<u>Lighting columns and spigots</u>
CEN/TC 51	<u>Cement and building limes</u>
CEN/TC 67	<u>Ceramic tiles</u>
CEN/TC 69	<u>Industrial valves</u>
CEN/TC 72	<u>Automatic fire detection systems</u>
CEN/TC 88	<u>Thermal insulating materials and products</u>
CEN/TC 89	<u>Thermal performance of buildings and building components</u>

10

CEN/TC WORK PROGRAMMES UNDER THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE/CONSTRUCTION PRODUCTS REGULATION

CEN/TC 92	<u>Water meters</u>
CEN/TC 99	<u>Wallcoverings</u>
CEN/TC 104	<u>Concrete and related products</u>
CEN/TC 112	<u>Wood-based panels</u>
CEN/TC 121	<u>Welding</u>
CEN/TC 124	<u>Timber structures</u>
CEN/TC 125	<u>Masonry</u>
CEN/TC 126	<u>Acoustic properties of building products and of buildings</u>
CEN/TC 127	<u>Fire safety in buildings</u>
CEN/TC 128	<u>Roof covering products for discontinuous laying and products for wall cladding</u>

11

CEN/TC WORK PROGRAMMES UNDER THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE/CONSTRUCTION PRODUCTS REGULATION

CEN/TC 129	<u>Glass in building</u>
CEN/TC 130	<u>Space heating appliances without integral heat sources</u>
CEN/TC 132	<u>Aluminium and aluminium alloy</u>
CEN/TC 133	<u>Copper and copper alloys</u>
CEN/TC 134	<u>Resilient, textile and laminate floor coverings</u>
CEN/TC 135	<u>Execution of steel structures and aluminium structures</u>
CEN/TC 154	<u>Aggregates</u>
CEN/TC 155	<u>Plastic piping systems and ducting systems</u>
CEN/TC 156	<u>Ventilation for buildings</u>
CEN/TC 163	<u>Sanitary appliances</u>

12

CEN/TC WORK PROGRAMMES UNDER THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE/CONSTRUCTION PRODUCTS REGULATION

CEN/TC 164	<u>Water supply</u>
CEN/TC 165	<u>Waste water engineering</u>
CEN/TC 166	<u>Chimneys</u>
CEN/TC 167	<u>Structural bearings</u>
CEN/TC 175	<u>Round and sawn timber</u>
CEN/TC 177	<u>Prefabricated reinforced components of autoclaved aerated concrete or light-weight aggregate concrete with open structure</u>
CEN/TC 178	<u>Paving units and kerbs</u>
CEN/TC 185	<u>Fasteners</u>
CEN/TC 189	<u>Geosynthetics</u>
CEN/TC 191	<u>Fixed firefighting systems</u>

13

CEN/TC WORK PROGRAMMES UNDER THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE/CONSTRUCTION PRODUCTS REGULATION

CEN/TC 192	<u>Fire service equipment</u>
CEN/TC 193	<u>Adhesives</u>
CEN/TC 203	<u>Cast iron pipes, fittings and their joints</u>
CEN/TC 208	<u>Elastomeric seals for joints in pipework and pipelines</u>
CEN/TC 217	<u>Surfaces for sports areas</u>
CEN/TC 226	<u>Road equipment</u>
CEN/TC 227	<u>Road materials</u>
CEN/TC 229	<u>Precast concrete products</u>
CEN/TC 236	<u>Non-industrial manually operated shut-off valves for gas and particular combinations valves- other products</u>
CEN/TC 241	<u>Gypsum and gypsum based products</u>

14

CEN/TC WORK PROGRAMMES UNDER THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE/CONSTRUCTION PRODUCTS REGULATION

CEN/TC 246	<u>Natural stones</u>
CEN/TC 249	<u>Plastics</u>
CEN/TC 250	<u>Structural Eurocodes</u>
CEN/TC 254	<u>Flexible sheets for waterproofing</u>
CEN/TC 266	<u>Thermoplastic static tanks</u>
CEN/TC 277	<u>Suspended ceilings</u>
CEN/TC 295	<u>Residential solid fuel burning appliances</u>
CEN/TC 297	<u>Free-standing industrial chimneys</u>
CEN/TC 298	<u>Pigments and extenders</u>
CEN/TC 303	<u>Floor screeds and in-situ floorings in buildings</u>

15

CEN/TC WORK PROGRAMMES UNDER THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE/CONSTRUCTION PRODUCTS REGULATION

CEN/TC 312	<u>Thermal solar systems and components</u>
CEN/TC 336	<u>Bituminous binders</u>
CEN/TC 339	<u>Slip resistance of pedestrian surfaces - Methods of evaluation</u>
CEN/TC 340	<u>Anti-seismic devices</u>
CEN/TC 342	<u>Metal hoses, hose assemblies, bellows and expansion joints</u>
CEN/TC 349	<u>Sealants for joints in building construction</u>
CEN/TC 350	<u>Sustainability of construction works</u>
CEN/TC 351	<u>Construction Products - Assessment of release of dangerous substances</u>
CEN/TC 357	<u>Project Committee - Stretched ceilings</u>
CEN/TC 361	<u>Polymer modified bituminous thick coatings for waterproofing - Definitions/requirements and test methods</u>
CEN/TC 393	<u>Equipment for storage tanks and for filling stations</u>

16

EUROPEAN COMMITTEE FOR IRON AND STEEL STANDARDIZATION (ECIIS)

ECIIS/TC 103	<u>Structural steels other than reinforcements</u>
ECIIS/TC 104	<u>Concrete reinforcing and prestressing steels</u>
ECIIS/TC 105	<u>Steels for heat treatment, alloy steels, free-cutting steels and stainless steels</u>
ECIIS/TC 109	<u>Coated and uncoated flat products to be used for cold forming</u>
ECIIS/TC 110	<u>Steel tubes and iron and steel fittings</u>
ECIIS/TC 111	<u>Steel castings and forgings</u>

17

CEN I ISO TIJELA ČIJI RAD PRATI ISME/TK 009

- CEN/TC 33 (ISO/TC 162) - Doors, windows, shutters, building hardware and curtain walling
- CEN/TC 51 (ISO/TC 74, ISO/TC 77)- Cement and building limes
- CEN/TC 88 (ISO/TC 163) - Thermal insulating materials and products
- CEN/TC 104 (ISO/TC 71) - Concrete and related products
- CEN/TC 125 (ISO/TC 179, ISO/TC 196) - Masonry
- CEN/TC 154 - Aggregates
- CEN/TC 178 - Paving units and kerbs
- CEN/TC 227 - Road materials

18

CEN I ISO TIJELA ČIJI RAD PRATI ISME/TK 009

- CEN/TC 229 - Precast concrete products
- CEN/TC 241 (ISO/TC 152) - Gypsum and gypsum based products
- CEN/TC 246 - Natural stones
- CEN/TC 336 - Bituminous binders
- ECI SS/TC 103 - Structural steels other than reinforcements

19

PREGLED: USVOJENI STANDARDI – STANDARDI PLANIRANI ZA USVAJANJE (PO OBLASTIMA – TC)

Evropski Komitet	Ukupno (1316)	Usvojeni do 2012/povučeni	Plan 2013 (57)	Plan 2014 (170)	Ostalo
CEN/TC 33	163	130/4	6	16	11
CEN/TC 51	42	25	0	2	15
CEN/TC 88	166	93/62	11	57	17
CEN/TC 104	180	161/8	3	6	10
CEN/TC 125	101	86	2	2	11
CEN/TC 154	82	62/14	1	13	7
CEN/TC 178	17	11/3	1	3	2
CEN/TC 227	227	165/15	13	28	21
CEN/TC 229	63	49/7	2	6	6
CEN/TC 241	34	28	0	0	6
CEN/TC 246	70	56/8	7	7	0
CEN/TC 336	90	52/6	11	14	13
ECIIS/TC 103	61	23	0	13	25
ECIIS/TC 104	20	3/2	0	3	14

20

ZAKLJUČCI

- Uloga TK 009 – tehnička podrška u procesu standardizacije za oblast građevinskih proizvoda i doprinos popularizaciji standarda. Može se ostvariti samo uz odgovarajuću angažovanost zainteresovanih strana i uključivanjem u rad tehničkog komiteta.
- Za uspješno ostvarivanje saradnje zainteresovanih strana i Instituta potrebno je aktivno učešće kandidovanih članova komiteta u njegovom radu.
- Veliki broj korespondentnih evropskih tijela koji je određen za praćenje od strane TK 009 rezultira velikim brojem standarda uključenim u razmatranje u okviru jednog komiteta.
- Potrebno je formiranje više komiteta koji bi pokrili cijelu oblast.

21

